

สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครู
ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
Situations, Need Assessment and Guidelines for Teacher Development in
Active Learning Management of Schools Under
Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2

จิราพร มะสุไใส¹, ชาญวิทย์ หาญรินทร์² และ วชรี แสงบุญเรือง³
Chiraporn Masusai¹, Chanwit Hanrin² and Watchalee Sangboonruang³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Faculty of Education, Nakhon Phanom University

Email: Chiraporn.25581@gmail.com

Received January 22, 2022; Revised February 27, 2022; Accepted July 15, 2022

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the current situations and the desirable situations of teacher development in active learning management; (2) to study the needs of teacher development in active learning management; and (3) to develop guidelines for teacher development in active learning management of schools under the Office of Nakhon Phanom Primary Educational Service Area. 2. This research was qualitative research. The samples consisted of 328 school administrators and teachers. There were four instruments used in this research: (1) the questionnaire in current situations of active learning management; (2) the questionnaire in desirable situations of active learning management; (3) a structured-interview form with the Index of Item Congruence; and (4) a suitability and possibility assessment form guidelines for developing active learning management of schools under the Office of Nakhon Phanom Primary Educational Service Area 2. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation, and the index Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}). The results were as follows: (1) the overall current situations of active learning management were at the high level, and the overall desirable situations of active learning management were at the highest level; (2) the needs of teacher development about active learning,

Top skill is Collaborative Learning Group; and (3) the guidelines for developing in active learning management, teachers should manage student-centered learning through self-paced, step-by-step research, and emphasis on critical thinking skills.

Keywords: Needs Assessment, Active Learning, Teacher Development

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (2) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (3) เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ (4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ลำดับความต้องการจำเป็นของพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ (3) แนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผ่านการทำงานที่มีการค้นคว้าด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน เน้นทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; การพัฒนาครู

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยได้ระบุไว้ในหมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 9(4) กล่าวไว้ว่า หลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและได้กำหนดหลักในการดำเนินการไว้ในหมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ว่าด้วยการให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตและการพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูคณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการพัฒนางาน (The Office of the National Primary Education Commission, 2010)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้

และสร้างความกระตือรือร้นด้านการรู้คิดมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว (Laowreandee, 2013) เช่นเดียวกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีการปรับลดระยะเวลาเรียนภาควิชาการหรือภาคทฤษฎีลดลง แต่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาหลักที่ผู้เรียนควรรู้ตามมาตรฐานของหลักสูตร และให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเพิ่มเวลาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากขึ้น ภายใต้โครงการ ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เชื่อมโยง กับการปฏิรูปการเรียนการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น (The Office of the Basic Education Commission (OBEC), Ministry of Education, 2019)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดการพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สถานศึกษาได้รับประโยชน์จึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
3. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ 2. ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3. ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน 4. ด้านการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 5. การจัดการแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ 6. ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จาก 181 โรงเรียน จำนวน 2,264 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 189 คน ครู 2,075 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 (Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2, 2020)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 80 คน และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 248 คน รวม 328 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Statified Random Sampling) (Srisa-ard, 2017)

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ในปีการศึกษา 2564

ทบทวนวรรณกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Active Learning หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ
และคิดหาวิธีสร้างความรู้จากการลงมือปฏิบัติโดยเน้นการพัฒนาทักษะความสามารถที่ตรงกับพื้นฐานความรู้เดิม
เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมที่มี จากการปฏิบัติและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้
ทักษะ และเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ (Silberman,
1996)

2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Group) หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่ง
นักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันโดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถ
แตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Prompasit, 2015)

3. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) หมายถึง การจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือ
กิจกรรมเดี่ยวก็ได้ พิจารณาจากความยากไปง่าย และความเหมาะสมของโจทย์งาน แล้วให้นักเรียนวางแผน
ดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง (Panich, 2013; Pantaewan, 2016)

4. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) หมายถึง การสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน
เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดด้วยการศึกษาปัญหาที่สมมติขึ้นจากความจริง แล้วผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์
ปัญหาเสนอวิธีแก้ปัญหา สรุปผลการแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสิ่งที่ได้จากการลงมือแก้ปัญหา (The Faculty
of Medicine, Prince of Songkla University, 2016; OBEC, Ministry of Education, 2019)

5. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) หมายถึง กระบวนการ
กระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็นลำดับขั้นแล้ว ขยายความคิดต่อเนื่องจากความคิดเดิม พิจารณาแยกแยะอย่างรอบด้าน ด้วย
ให้เหตุผลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มี จนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือตัดสินใจหาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหา
อย่างมีหลักการ (Panich, 2013; Pantaewan, 2016; Prompasit, 2015)

6. การจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think-Pair-Share Learning) หมายถึง การจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดคนเดียว 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน
อีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share) (Prompasit, 2016; OBEC, Ministry of
Education, 2019)

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่
เน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน
กระบวนการ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง

ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น

Wongwanich (2015) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น ว่าการวางแผนการทำงานจะต้องเริ่มที่การประเมินบริบท เพื่อให้เข้าใจสภาพที่เป็นอยู่ของหน่วยงาน และรู้ความต้องการของหน่วยงานว่าจำเป็นต้องได้รับการสนองตอบในด้านใด การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ช่วยในการทำงาน

ความสำคัญของแนวทางการพัฒนา

ความสำคัญของแนวทางการพัฒนา คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาท หรือมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยความตื่นตัวนี้ควรเป็นไปทั้งทางร่างกาย ทางความคิดและสติปัญญา ทางอารมณ์ และจิตใจ และทางสังคม การเรียนรู้ที่มีความตื่นตัว จะส่งผลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดี (Raunroui, 2020; Ekphet, 2019)

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แนวคิดความต้องการจำเป็น สภาพบริบทเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ นับว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน โดยครูผู้สอนมีหน้าที่ในการเป็นโค้ช ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม และเสริมแรง ในขณะที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และในขณะเดียวกันสังคมปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงแทบจะทุกวัน องค์ความรู้ที่มีอยู่ตัวต่อตัวผู้สอนจึงไม่สามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนเชิงรุกได้อย่างเต็มที่ เครื่องมือและสื่อการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญ รวมทั้งความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อรวมถึงความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีความสำคัญมากอันส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ต่อผู้เรียน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างสนุก มีความสุข ไม่รู้สึกว่าการถูกบังคับ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 นี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

1.2 คุณภาพเครื่องมือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.75 – 0.93 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลโดยแสดงค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยใช้วิธี

ประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง Priority Needs Index (PNI Modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

2. การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์/รับผิดชอบงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีบทบาทในการให้ข้อชี้แนะ คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สร้างข้อสรุปจากเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ำแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นำเสนอแนวทางพัฒนาที่ได้

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์คะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากแบบประเมินแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยวิธีการทางสถิติซึ่งประกอบ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด และ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์	3.55	0.61	มาก	4.75	0.43	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	3.54	0.60	มาก	4.77	0.42	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน	3.54	0.60	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	3.54	0.52	มาก	4.68	0.49	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด	3.51	0.54	มาก	4.63	0.50	มากที่สุด
6. การจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.49	0.60	ปานกลาง	4.63	0.50	มากที่สุด
รวม	3.53	0.57	มาก	4.69	0.67	มากที่สุด

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2	D	I	PNI _{Modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์	3.55	4.75	0.338	2
2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	3.54	4.77	0.347	1
3. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน	3.54	4.69	0.324	3
4. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	3.54	4.68	0.322	4
5. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด	3.51	4.63	0.319	5
6. การจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.49	4.63	0.322	4
รวม	3.53	4.69	0.328	-

จากตารางที่ 2 พบว่า การพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.328 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีจำนวน 2 ด้าน ที่มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีค่าเท่ากับ 0.347 และด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ มีค่าเท่ากับ 0.338ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ที่ได้จากการสัมภาษณ์มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

3.1 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการโดยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่จะเรียนรู้เน้นการทดลอง การลงมือปฏิบัติจริงและกระบวนการการคิดแก้ปัญหา

3.2. ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถต่างกันได้ร่วมมือกันทำงานในกลุ่ม รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน โดยครูจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกัน

3.3 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ครูควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผ่านการทำงานที่มีการค้นคว้าด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน ให้นักเรียนมีการศึกษาค้นคว้า และนำเสนอผลงานเพื่อแสดงออกถึงศักยภาพจากการเรียนรู้

3.4 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ครูควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทำงานแบบกลุ่มโดยครูสร้างประเด็นปัญหาขึ้นมา และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิธีแก้ปัญหาเน้นกระบวนการสร้างความรู้ใหม่โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด ครูควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการแลกเปลี่ยนความคิด โดยครูกำหนดประเด็นให้นักเรียนได้คิด และนำไปอภิปรายผลการค้นพบร่วมกันกับเพื่อนในห้องเรียนทั้งหมด

3.5 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด ครูควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการแลกเปลี่ยนความคิด โดยครูกำหนดประเด็นให้นักเรียนได้คิดคนเดียว และนำไปแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน

4. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่ามีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การตรวจสอบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์	4.64	0.52	มากที่สุด	4.36	0.61	มาก
การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	4.64	0.50	มากที่สุด	4.40	0.80	มาก
การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน	4.71	0.38	มากที่สุด	4.18	0.65	มาก
การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	4.60	0.60	มากที่สุด	4.40	0.65	มาก
การจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด	4.68	0.50	มากที่สุด	4.28	0.54	มาก
การจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด	4.72	0.35	มากที่สุด	4.11	0.63	มาก
รวม	4.67	0.48	มากที่สุด	4.28	0.65	มาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เป็นการดำเนินการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการ (Kolb & Kolb, 2005) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ponlunhit, Nualpang & Angganapattarakajorn (2018) เรื่องผลของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ที่มีต่อทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และมีทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากมีรูปแบบการสอนให้เลือกอย่างหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ (Sariwat, 2014) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongphukdee & Chulsiriphong (2018) เรื่องการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้น คะแนนทักษะการทำงานร่วมกันหลังเรียนเพิ่มขึ้น และความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินโครงการวิจัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีการวัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนแบบร่วมมือในทุกรูปแบบจะยึดหลักการเดียวกันและมีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษามากที่สุด โดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน (Khamanee, 2013) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Juychum, Bowchamchay & Kanthong (2016) เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ประจำปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษา หลังการเรียนรู้ดีขึ้นทั้งด้านการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกเพื่อสะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

ของนักศึกษา สูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) โดยรวมอยู่ในระดับดี

4. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการพัฒนาคู่มือในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่ามีแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการโดยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่อง ที่จะเรียนรู้เน้นการทดลอง การลงมือปฏิบัติจริงและกระบวนการการคิดแก้ปัญหา จัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Symeonidis & Schwarz (2016) เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถระดับมืออาชีพในการศึกษาครูของฟินแลนด์ เพื่อศึกษาวิธีที่นิสิตครูได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่แท้จริงที่เป็นส่วนหนึ่งในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ในมหาวิทยาลัยของฟินแลนด์ 2 แห่ง โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพครูจะนำทางให้นิสิตครูใช้และทำการวิจัยในการเรียนการสอน ซึ่งพบว่า นิสิตครูมีประสบการณ์ในการทำการวิจัย ส่งเสริมความสามารถระดับมืออาชีพและสนับสนุนการเติบโตของนักเรียนในการปฏิบัติตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ประสบการณ์จากการเรียนรู้เชิงรุกช่วยเสริมให้เกิดผลดี

4.2 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานในกลุ่ม ทำงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน โดยครูจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ยึดหลักการการทำงานเดียวกันและมีวัตถุประสงค์ มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kilian & Bastas (2015) เรื่องผลของการใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบเป็นทีมกับเจตคติของนักเรียนและการแสดงของนักศึกษาในชั้นเรียนสังคมวิทยาเบื้องต้น พบว่า กลุ่มผู้เรียนที่เรียนแบบเป็นทีมมีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้นต่อนักเรียน นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนเป็นทีมยังมีคะแนนสอบปลายภาคเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 แตกต่างจากกลุ่มที่เรียนแบบบรรยาย แต่ไม่ได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลนี้เกิดจากความแปรปรวนของคะแนนสอบปลายภาคส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสอบคะแนนในชั้นเรียนแบบบรรยายมีค่ามากกว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบในชั้นเรียนแบบทีม ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีความแปรปรวนมากขึ้นระหว่างคะแนนสอบของ 2 กลุ่มนี้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักเรียนในชั้นเรียนที่เรียนแบบทีมชอบวิธีการสอนที่ใช้ในชั้นเรียนมากกว่านักเรียนในชั้นเรียนของการบรรยาย แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่ดีต่อการเรียนแบบทีม กระบวนการ ทัศนคติเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากการตอบสนองของนักเรียนในการสำรวจทัศนคติ นักเรียนที่เรียนเป็นทีมมีประสบการณ์เชิงบวกในการทำงานเป็นทีมร้อยละ 100

4.3 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ครูควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผ่านการทำงานที่มีการค้นคว้าด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน ให้นักเรียนมีการศึกษาค้นคว้า และนำเสนอผลงานเพื่อแสดงออกถึงศักยภาพจากการเรียนรู้ จัดประสบการณ์และสนับสนุนอุปกรณ์การทำการกิจกรรมและอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาและหาคำตอบด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongkumsin & Singhwee (2020) เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า นิสิตที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการตนเอง ด้านการตรวจสอบตนเอง และด้านการเปลี่ยนแปลงตนเอง สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาได้

4.4 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ครูควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทำงานแบบกลุ่มโดยครูสร้างประเด็นปัญหาขึ้นมา และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิธีแก้ปัญหาเน้นกระบวนการสร้างความรู้ใหม่โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหา โดยใช้ปัญหาที่ใกล้ตัว ปัญหาในชีวิตประจำวันนำมาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sakulrattanakulchai (2017) เรื่องอิทธิพลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน เมื่อทำการสังเคราะห์แล้วได้ 4 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการที่อิงมาตรฐาน รูปแบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการคิดวิเคราะห์ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รูปแบบที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการคิดสร้างสรรค์และปฏิบัติการออกแบบ และรูปแบบที่ 4 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบเน้นการคิดแก้ปัญหาโดยใช้ประยุกต์วิธี PBL (problem based learning) ผลการประเมินสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเองของตัวอย่างนักศึกษา พบว่า ตัวอย่างนักศึกษาประเมินสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับมากทุกระดับมากทุกด้าน นอกจากนี้ยังพบว่าสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ความชอบในการเรียนรู้เชิงรุกเช่นกัน และเมื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย เพศ ชั้นปี กลุ่มคณะ และรูปแบบการเรียนรู้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4.5 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด ครูควรจัดการเรียนรู้โดยการรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับเรื่องที่คิดและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการตัดสินใจ เมื่อได้ข้อมูลแล้วต้องนำข้อมูลไปใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการคิดที่ได้กำหนดไว้ จัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดโดยทุกขั้นตอนของการคิดต้องคิดอย่างรอบคอบและมีคุณธรรม เน้นทักษะกระบวนการคิดคำนวณและเน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Torrecilla, Gutiérrez-de-Rozas & Cancilla (2021) เรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการคิดเป็นฐาน ในระดับอุดมศึกษา: เพื่อการนำไปปฏิบัติและเรียนในชั้นเรียนวิศวกรรมเคมี พบว่าการเรียนของนักศึกษาเป็นบวก โดยมีจำนวนผู้เข้าสอบปลายภาคมากขึ้น (ประมาณ 40%) และสอบผ่าน (เพิ่มขึ้นประมาณ 27%) เมื่อเทียบกับรายวิชาที่ผ่านมา ได้ใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ นอกจากนี้ส่วนใหญ่ได้รับการตอบรับเชิงบวกจากนักเรียนที่เข้าชั้นเรียนเกี่ยวกับแนวทาง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการคิดเป็นฐาน มากกว่า 81% คิดว่าวิธีการนี้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับการสอน และมีความพึงพอใจต่อแนวทางนี้เมื่อเทียบกับแนวทางแบบคลาสสิก ในทางกลับกันนักเรียนหลายคนรู้สึกว่าการเรียนนี้จะช่วยลดภาระการเรียนได้ เพราะนักเรียนสนุกกับตัวเองในขณะที่เรียนรู้

4.6 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยครูกำหนดประเด็นให้นักเรียนได้คิดคนเดียว และนำไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน กิจกรรมที่ทำทนายให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการจับคู่หรือเป็นกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และนำไปอภิปรายผลการค้นพบร่วมกันกับเพื่อนในห้องเรียนทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rochanasmita, Arnold (2012) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่าผู้สอนได้สำรวจความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนเรียน ในทุกหมวดวิชาผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะการฟังและการพูดมากกว่า และทุกหมวดวิชาให้มีการให้

ผู้เรียนไตร่ตรองหรือให้ผู้เรียนสรุปความรู้ หลังเรียนด้วยวิธีเชิงรุก พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีส่วนร่วมมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากแนวคิดเดิม ส่องผ่านความรู้ไปสู่แนวคิดก้าวหน้าสร้างความรู้ และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนเชิงรุก

สรุป

(1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ลำดับความต้องการจำเป็นของพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และ (3) แนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิง 1) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการโดยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่จะเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานในกลุ่ม เพื่อให้ได้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ครูควรจัดการเรียนรู้โดยผ่านการทำงานที่มีการค้นคว้าด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน 4) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ครูควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทำงานแบบกลุ่มโดยครูสร้างประเด็นปัญหาขึ้นมาและให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิธีแก้ปัญหา 5) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด ครูควรจัดการเรียนรู้โดยการรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับเรื่องที่คิดโดยทุกขั้นตอนของการคิดต้องคิดอย่างรอบคอบและมีคุณธรรม มีกระบวนการคิดคำนวณและกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และ 6) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด ครูควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการแลกเปลี่ยนความคิด โดยครูกำหนดประเด็นให้นักเรียนได้คิดและนำไปแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ครูควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการแลกเปลี่ยนความคิด โดยครูกำหนดประเด็นให้นักเรียนได้คิด และนำไปแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน และนำไปอภิปรายผลการค้นพบร่วมกันกับเพื่อนในห้องเรียนทั้งหมด

2. ผลจากการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการคิด และ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ครูควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการแลกเปลี่ยนความคิด โดยครูกำหนดประเด็นให้นักเรียน ได้คิด และนำเสนอประเด็นการคิดหน้าชั้นเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. ผลจากการวิจัยความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) สูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนั้น ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถต่างกันได้ร่วมมือกันทำงานในกลุ่ม ทำงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน โดยครูจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ยึดหลักการการทำงานเดียวกันและมีวัตถุประสงค์ มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนแบบกลุ่ม เพื่อให้ได้เกิด การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการวัดผลและประเมินผลจากการทำงานกลุ่ม และมีการให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามหลักสูตร

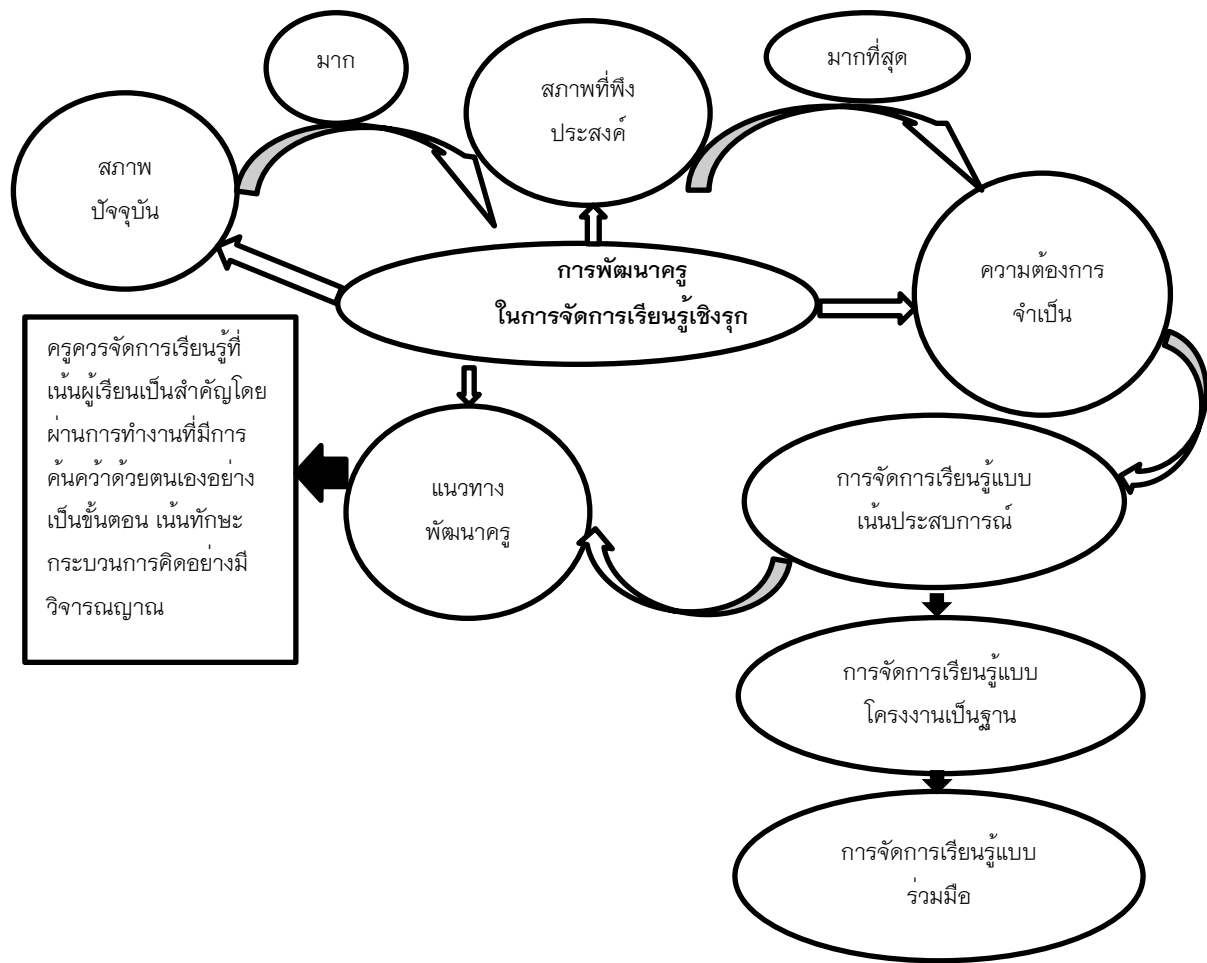
4. ควรนำแนวทางพัฒนาซึ่งเป็นผลจากการวิจัยไปใช้ปฏิบัติหรือดำเนินการ ในโรงเรียนให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. ควรวิจัยและเปรียบเทียบผลของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่

องค์ความรู้ใหม่

สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็นของพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผ่านการทำงานที่มีการค้นคว้าด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน เน้นทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญ

References

- Ekphet, C. (2019). *To Become a Professional Executive*. Surat Thani Rajabhat University.
- Juychum, D., Bowchamchoy, K., & Kanthong, S. (2016). The Enhancement of Learning Achievement of Students on Thinking Skills of Thinking Skills Module (11-024-112) Employing the Active Learning Method, 1st Semester of Academic Year 2015. *Princess of Narathiwat University Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(2), 47-57. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pnuhuso/article/view/61720/50845>
- Khamanee, T. (2013). *Pedagogical Science: Knowledge for Effective Learning Process Management*. Chulalongkorn University.
- Kilian, M., & Bastas, H. (2015). The Effects of Team-Based Learning on Students' Attitudes and Students' Performances in Introductory Sociology Classes. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 15(3), 53-67. <https://doi.org/10.14434/josotl.v15i3.12960>

- Kolb, A.Y., & Kolb, D.A. (2005). Learning Styles and Learning Spaces: Enhancing Experiential Learning in Higher Education. *Academy of Management Learning & Education*, 5(4), 193–212. <https://www.jstor.org/stable/40214287?seq=1>
- Laowreandee, W. (2013). *Thinking Skills Instructional Models and Strategies* (10th ed.). Silpakorn University.
- Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2. (2020). *Nakhon Phanom: Policy and Plan Group*. <https://www.nkp2.go.th>
- Panich, W. (2013). *Creating Learning for the 21st Century*. Siam Commercial Foundation. <https://www.scbfoundation.com/>
- Pantaewan, P. (2016). Development of Students in the 21st Century with Active Learning in Nursing Profession. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 17(3), 17–24. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/73072>
- Ponlunhit, J., Nualpang, K., & Angganapattarakajorn, V. (2018). The Effects of Using Experiential Learning Management on Mathematical Problem Solving Skills and Connection Skills of Mathayomsuksa 3 Students. *Journal of Curriculum and Instruction*, 10(27), 15–26. <https://jci.snru.ac.th/ArticleViewFile?ArticleID=28&FileArticle=28-ArticleTextFile-20190813004802.pdf>
- Prompasit, P. (2015). *Active Learning (AL) for HuSo at KPRU*. Kamphaeng Phet Rajabhat University. <https://huso.kpru.ac.th/File/KM%20BOOK-58.pdf>
- Raunroui, B. (2020). *Development of Active Learning Management by Using the Supervision Process for teachers in Prachanikom 4 School under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1*[Independent Study, Surat Thani Rajabhat University]. <http://ir.sru.ac.th/bitstream/123456789/761/1/Buppha.pdf>
- Rochanasmita. Arnold, S. (2012). *Active Learning Management to Develop Learning Behaviors and Ideas about Learning Management of Students Phranakhon Rajabhat University*. Phranakhon Rajabhat University.
- Sariwat, L. (2014). *Psychology for Teachers*. Odeon Store.
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary Research* (10th ed.). Suwiriyan.
- Sakulrattanakulchai, S. (2017). The Effect of Active Learning Method on Students' Self-learning Capacity. *Journal of Research Methodology*, 30(2), 229–251. https://portal.edu.chula.ac.th/pub/jrm/index.php/jrm/article/view/589/pdf_v30i2_a05

- Silberman, M. (1996). *Active Learning*. Allyn & Bacon.
- Symeonidis, V., & Schwarz, J.F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology: The Recent Curriculum Reform in Finland. *Forum OŚwiatowe*. 28(2), 31–47.
- The Faculty of Medicine, Prince of Songkla University. (2016). Active Learning. *PSU Medical Education Newsletter*, 2(1), 2–4. https://meded.psu.ac.th/newmeded/document/related/59_1.pdf
- The Office of the National Primary Education Commission. (2010). *Research for Learning Development*. Office of the National Primary Education Commission.
- The Office of the Basic Education Commission (OBEC), Ministry of Education. (2019). *Development and Promotion of Active Learning Management According to the Moderate Class, More Knowledge*. OBEC. http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf
- Thongphukdee, L., & Chulsiriphong, S. (2018). The Development of Learning Management Ability of Basic Education Schools Teachers in Nakhon Ratchasima to Improve 21st Century Students' Learning Results by Using Cooperative Learning. *NRRU Community Research Journal*, 12(1), 139–153. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/161732/116643>
- Torrecilla, J.S., Gutiérrez-de-Rozas, B., & Cancilla, J.C. (2021). Thinking-Based Learning at Higher Education Levels: Implementation and Outcomes within a Chemical Engineering Class. *Journal of Chemical Education*, 98(3), 774–781. <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.0c00283>
- Wongkumsin, T., & Singhwee, C. (2020). Project-based Learning for Development Self-directed Learning. *Social Sciences and Humanities Journal*, 46(1), 218–253.
- Wongwanich, S. (2015). *Needs Assessment Research* (3rd ed.). Chulalongkorn University.